

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Затверджено
На засіданні кафедри
спеціальної освіти та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30.08.2021 р.)

Завідувач кафедри проф. К.О. Островська

**Силабус з навчальної дисципліни «Недержавний сектор у соціальній сфері»,
що викладається в межах ОПП Соціальна педагогіка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 231 Соціальна робота**

Львів – 2021

Назва дисципліни	Недержавний сектор у соціальній сфері
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського, 7
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 213 Соціальна робота
Викладач (-і)	Юрій Ковний – доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
Контактна інформація викладача	yuriy.kovnyu@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Загальні умови - середа 15.00-16.30 (кафедра спеціальної освіти, вул. Туган-Барановського, 7); Диференційоване навчання - онлайн консультації на платформі Zoom.
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua
Форма навчання	Денна та заочна
Статус дисципліни	Нормативна
Семестр	VIII
Обсяг дисципліни	Кредити – 3,0 (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Загальний обсяг – 90 годин; аудиторна робота – 40 год, з них: лекції – 20 год (одна в тиждень), семінарські заняття – 20 год (одна в тиждень), самостійна робота – 50 год.
Література для вивчення дисципліни	1. Балтачєєва Н. А. Теорія та практика формування і реалізації соціальної політики в Україні: монографія / Н. А. Балтачєєва / МОН України. Донецький нац.. ун-т. – Донецьк: ДонНУ, 2010. – С. 44-61. 2. Вовк В.С. Надання соціальних послуг організаціями громадянського суспільства та регулювання волонтерського руху [Текст] / В.Вовк // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Науково-методичний журнал.- К.- 2007.- № 4, жовтень - грудень. -С. 68 - 76. 3. Галабурда Ю. Молодіжний недержавний сектор у контексті становлення громадянського суспільства в Україні[Текст] / Ю.Галабурда // Соціальна політика і соціальна робота. Український науковий і громадсько-політичний часопис.-К.-2001.-№ 2 (18).- С.19- 33. 4. Громадські об'єднання в Україні[Текст] / За ред. В.М. Бєсчастного.- К.: Знання.- 2007.-С.130-131. 5. Довідник неурядових організацій України[Текст] / Творчий центр Каунтерпарт.-К.-1998.-519с. 6. П.Жовніренко Діяльність громадських організацій:корисні поради [Текст] / П.Жовніренко //Соціальна політика і соціальна робота. Український науковий і громадсько-політичний часопис.-К.-1999.-№3-4(11-12).- С.140-153. 7. Розвиток недержавних організацій соціальної сфери [Текст] / Р.Кравченко, Н. Кабаченко, О.Васильченко // Соціальна робота в Україні: перші кроки / Ред. В. Полтавець.- К.: Видавничий дім «KM Academia».- 2000.-

	С.130-144. 8. Шевчук П.І. Соціальна політика [Текст] / П.І.Шевчук.-Львів.:Світ.-2003.- 400 с. 9. Горемикіна Ю. Проблеми розвитку недержавних організацій у сфері надання соціальних послуг // Демографія та соціальна економіка. – 2009. – №1(11). 10. Горелов Д. Роль громадянського суспільства у реформуванні системи надання соціальних послуг населенню: – [Електроний ресурс] – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/28.htm. 11. Соціальні послуги в Україні: Сьогодення та перспективи / Т.Н.Семигіна, К.С.Міщенко, Т.Г.Кіча та ін. – К.: ВК «Зірка», 2007. 12. Горемикіна Ю. Проблеми розвитку та реформування соціальних послуг в Україні // Механізм регулювання економіки. – 2010. – №3, Т.2. 13. Ньюмен К. Ліцензування соціальних послуг у європейських країнах // Соціальна політика і соціальна робота. № 4 – 2004. 14. Іванова О., Семигіна Т. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні // Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000. 15. Інновації у соціальних службах: Навч. посібник / За ред. Т. В. Семигіної. — К.: Пульсари, 2002.
Підсумковий контроль, форма звітності	Екзамен
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Педагогіка та спец педагогіка», «Соціальні технології розвитку громади», «Менеджмент соціальної роботи», «Основи соціально-правового захисту особистості».
Загальний опис предмету дисципліни	Підготовка фахівців з соціальної роботи передбачає набуття ними необхідних знань розвитку недержавних організацій та їх ролі в громадянському суспільстві, а також про діяльність НДО щодо надання соціальних послуг, партнерства з органами державної влади та впливу на них в інтересах громадян. Недержавні благодійні інституції вітчизняного та зарубіжного походження постають джерелом перегляду, оновлення та нормалізації надання соціальних послуг категоріям й групам осіб які їх найбільше потребують.
Мета дисципліни	Надання знань щодо особливостей діяльності НДО, які вирішують проблеми соціальної сфери, види та типи недержавних організацій, особливості менеджменту, показники їх життєздатності, принципи роботи з волонтерами.
Завдання дисципліни	Основні завдання навчальної дисципліни: - ознайомити студентів із основними благодійними фондами та організаціями, що мають представництва в Україні; - ознайомити з особливостями НДО, які безпосередньо вирішують завдання соціальної роботи: їх види, типи, показники життєздатності, особливості роботи з волонтерами тощо; - сформулювати вміння аналізувати діяльність НДО соціального спрямування за зазначеними критеріями; - ознайомити з діяльністю ресурсних центрів для НДО. Засвоюючи навчальну дисципліну, студенти повинні не тільки отримати певну систему теоретичних знань, усвідомити закономірності діяльності НДО соціальної сфери, але й всебічно застосовувати їх у практичній

	діяльності. У результаті засвоєння студентами навчального матеріалу вони повинні знати структуру і принципи діяльності організацій недержавного сектора, основні технології взаємодії у соціальній роботі з НДО.
Компетентності та програмні результати навчання (за освітньою програмою)	Загальні компетентності ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини громадянина в Україні. ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК8. Здатність працювати в команді. ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності ФК1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного). ФК3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення. ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади. ФК5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі, які опинилися в складних життєвих обставинах. ФК7. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці. ФК8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах. ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів. ФК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення. ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб,

вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

ФК12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

ФК16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

ФК20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання (за освітньою програмою)

ПРН1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв’язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН3. Ідентифікувати, формулювати і розв’язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ПРН14. Самостійно визначати ті обставини, у з’ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН18. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.

ПРН21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

Інформаційно-комунікаційні технології, технічні засоби навчання, дистанційне (онлайн) навчання, змішане навчання, мультимедіа, навчальний проект, операційна система, програмне забезпечення, презентація, Microsoft Office PowerPoint, текстовий процесор Microsoft Office Word, графічний редактор, табличний процесор Microsoft Office Excel, редагування, форматування, налаштування.

Теми

ДОДАТОК (схема курсу)

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	При викладанні навчальної дисципліни використовуються наступні методи: <i>Пояснювально-ілюстративний метод:</i> лекція у формі розповіді – для пояснення складного теоретичного та (або) великого за обсягом навчального матеріалу. <i>Репродуктивний метод:</i> відтворення і повторення способу діяльності за сформованим динамічним стереотипом дій – для засвоєння основних понять. <i>Активні методи навчання:</i> послідовна й цілеспрямована постановка перед студентами завдань, розв'язуючи які вони активно засвоюють нові знання. <i>Метод проблемного викладу навчального матеріалу:</i> створення проблемних ситуацій, надання допомоги студентам під час аналізу та подальшого спільного розв'язання поставлених завдань. <i>Дослідницький метод:</i> залучення студентів до самостійного розв'язання завдання наукового характеру з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. <i>Наочні методи:</i> ілюстрування, демонстрування, комп'ютерна презентація тощо. <i>Відеометод</i> у сполученні з новітніми ІТ та ТЗН (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо). <i>Методи організації самостійної роботи:</i> розв'язання завдань, виконання проєктів, індивідуальних і командних творчих завдань. Навчання здійснюється через залучення до активної практичної діяльності.
Необхідні обладнання	Мультимедійний проектор, фліпчарт, маркери.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: Робота на 9 практичних заняттях: 50 балів. Екзамен 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. Підсумкова максимальна кількість балів 100. Академічна доброчесність: Очікується, що завдання самостійної роботи до кожної теми, виконані здобувачами вищої освіти, будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання запланованих видів навчальної роботи та двох колоквиумів. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. Засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни перевіряється шляхом усного опитування, поточного програмованого контролю знань, оцінки умінь аналізувати проблемні ситуації та двох колоквиумів. Водночас обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача вищої освіти під час семінарського заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат;

	несвоєчасне виконання поставленого завдання. Семестрова підсумкова оцінка визначається як сума балів з усіх запланованих видів навчальної роботи та екзамену. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до іспиту	1. Розвиток соціальної сфери в сучасній Україні. 2. Правове регулювання діяльності недержавних організацій в соціальній сфері. 3. Основні напрямки діяльності служб соціального забезпечення в Україні. 4. Розвиток благодійництва в Україні. 5. Меценатська діяльність в Україні. 6. Волонтерський рух в Україні. 7. Основні напрямки соціальної роботи органів місцевого самоврядування як недержавних установ. 8. Роль бізнесу в соціальній підтримці населення України. 9. Засади залучення коштів неурядовими організаціями. 10. Розвиток соціального партнерства в Україні. 11. Громадянське суспільство і його вплив на соціальні реформи в Україні. 12. Режим оподаткування НО. 13. Податкові пільги НО. 14. Зарубіжний досвід розвитку неурядових організацій в соціальній сфері. 15. Проблеми соціальної роботи в профспілках. 16. Специфіка роботи релігійних спільнот. 17. Порівняльний аналіз НО соціальної сфери України та Європи. 18. Функціонування міжнародних благодійних фондів в Україні. 19. Роль жіночих громадських організацій у вирішенні соціальних проблем. 20. Характеристика діяльності міжнародного Фонду «Відродження» у соціальній сфері. 21. Державні закупівлі соціальних послуг у недержавних суб'єктів, які надають соціальні послуги. 22. Створення благодійного фонду: установчі збори засновників та подача документів для державної реєстрації. 23. Звітування неприбуткової організації. 24. Роль громадських організацій у забезпеченні соціальної захищеності молоді в Україні. 25. Види діяльності НО. 26. Визначення ролі недержавних організацій у системі надання соціальних послуг в Україні. 27. Аналіз діяльності НО соціального спрямування. 28. Забезпечення підготовки професійних кадрів для НО. 29. Роль громадських організацій у соціальному забезпеченні: український та зарубіжний досвід. 30. Стосунки недержавних організацій, які надають соціальні послуги із бізнесовими колами як важлива складова менеджменту організації. 31. Стосунки недержавних організацій, які надають соціальні послуги із ЗМІ як важлива складова менеджменту організації.

	32. Правила проведення прес-конференції та написання прес-релізу. 33. Особливості стосунків зі ЗМІ. 34. Правила проведення прес-конференції та написання прес-релізу. 35. Міське соціальне замовлення. 36. Положення про міське соціальне замовлення. 37. Угоди про спільну діяльність між міською (районною) державною адміністрацією та громадською організацією на виконання соціальних послуг.
Опитування	По завершенню курсу студентам буде надано анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу.

ДОДАТОК

Схема курсу

№ п/п	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1	Тема 1. Загальна характеристика недержавних організацій у системі соціальної допомоги Загальна характеристика недержавних організацій. Поняття та значення НДО. Тлумачення недержавного сектору в гуманітарних науках. Структура НДО та основні посади в організації. Проблема розподілу обов'язків. Формальне та неформальне лідерство. Моделі розподілу повноважень в НДО. Функції НДО та основні напрями й методи їх роботи.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	1,2,5, 6,9,10	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. Значення терміну «недержавна організація».	1 тиждень
2.	Тема 2. Особливості НДО соціального спрямування в Україні Досвід соціальної роботи громадських організацій в Україні. Механізми активізації діяльності НДО в соціальній сфері. Основні напрями соціальної допомоги НДО в Україні. Практичні приклади діяльності вітчизняних НДО в соціальній сфері. Специфіка діяльності НДО в сучасних умовах.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	1, 5, 6, 12,14	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання.	2 тиждень
3	Тема 3. Особливості взаємодії державних та недержавних організацій у соціальній роботі Форми та методи взаємодії державних установ та громадських організацій. Сфери співпраці влади	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	3,5, 6,7,12,15	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання.	3 тиждень

	та громадських організацій. Проблема формування універсальних стандартів соціальних послуг. Методи контролю з боку влади за діяльністю НДО. Поняття міського соціального замовлення.				
4	Тема 4. Професійні об'єднання працівників як виразники соціальної політики держави Проблема соціального захисту працівників. Державні гарантії працівникам у сфері соціального захисту. Контроль державою виконання законодавства. Відмінності в соціальному захисту державних та приватних організаціях. Перспективні напрями розширення соціальної політики держави у сфері праці.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	1, 3, 14	Опрацювати матеріали лекції Поділитись на групи з 4-5 студентів. Оцінити складові соціально-правового захисту населення	4 тиждень
5	Тема 5. Діяльність профспілкових організацій у сфері соціальної допомоги Тлумачення профспілок в Україні: законодавче підґрунтя та специфіка функціонування. Дискусії щодо необхідності реформування профспілок. Напрями діяльності профспілкових об'єднань у сфері соціальної роботи. Основні методи надання соціальної допомоги профспілками. Законодавче врегулювання діяльності профспілкових організацій.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	5,6,13,14 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання: профспілкова організація.	5 тиждень
6	Тема 6. Діяльність релігійних організацій у сфері соціальної допомоги Тлумачення поняття релігійної організації. Типологія релігійних організацій. Дані щодо релігійних організацій в сучасній Україні. Основні напрями діяльності релігійних організацій у сфері соціальних послуг. Специфіка роботи релігійних НДО. Місіонерство чи допомога? Практичні приклади діяльності релігійних НДО у соціальній сфері. Позитиви та небезпеки в діяльності релігійних НДО.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	1, 5, 6 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. Значення терміну «релігійна організація».	6 тиждень

7	Тема 7. Соціальна діяльність комерційних структур Поняття благодійництва у сфері соціальних послуг. Історичний огляд благодійництва. Основні напрями допомоги комерційних структур в соціальній сфері. Практичні методи благодійної діяльності Методи надання соціальної допомоги комерційними структурами.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	12, 13, 14	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання.	7 тиждень
8	Тема 8. Специфіка стосунків НДО із комерційними організаціями, засобами масової інформації та владою Правове забезпечення діяльності недержавних організацій, які проводять різні види соціальної роботи. Проблема активізації благодійної діяльності комерційних структур. Співпраця зі ЗМІ. Формування громадської думки. Перспективи реформування законодавчого оформлення благодійництва. Підтримка владними структурами НДО. Напрямки співпраці між НДО та місцевим самоврядуванням.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	5,6,13,14 Інтернет ресурси	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання. Значення терміну «комерційна організація».	8 тиждень
9	Тема 9. Міжнародний досвід надання соціальних послуг НДО Загальна характеристика поняття НДО за кордоном. Аналіз специфічних секторів діяльності НДО різних країн. Соціальна робота недержавного сектора в пострадянських країнах. Основні напрями соціальної роботи громадських організацій у Німеччині, Польщі та інших країнах близького зарубіжжя. Аспекти соціальної роботи недержавних організацій Скандинавських країн. Соціальні послуги НДО в США.	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	3,5, 6	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити значення терміну «міжнародна НДО».	9 тиждень
10	Тема 10. Практика діяльності зарубіжних НДО в Україні Практичні аспекти діяльності НДО. Напрями діяльності зарубіжних НДО соціального	Лекція 2 год. Практичне заняття 2год.	3,5, 12, 15	Опрацювати матеріали лекції. Розкрити питання.	10 тиждень

	спрямування в Україні. Особливості допомоги Україні в сучасних умовах. Міжнародні благодійні фонди в Україні та їх підтримка НДО. Аналіз діяльності конкретних зарубіжних НДО.				
--	--	--	--	--	--